



**MINISTÈRE
DE L'ÉDUCATION
NATIONALE,
DE LA JEUNESSE
ET DES SPORTS**

*Liberté
Égalité
Fraternité*

Concours externe du Capes et Cafep-Capes

Section langues vivantes étrangères : hébreu

Exemple de sujet pour l'épreuve écrite disciplinaire

À compter de la session 2022, les épreuves du concours externe du Capes et du Cafep-Capes sont modifiées. [L'arrêté du 25 janvier 2021](#), publié au journal officiel du 29 janvier 2021, fixe les modalités d'organisation du concours et décrit le nouveau schéma des épreuves.

Durée 6 heures

Axe 5 : Fictions et réalités

L'épreuve comporte deux parties que le candidat abordera selon l'ordre de son choix:

- La composition **en hébreu**
- La traduction (version thème)

1. Composition en hébreu

Vous présenterez en hébreu une analyse critique du dossier suivant (documents 1, 2 et 3) en relation avec l'axe « Fictions et réalités » du cycle terminal. Pour ce faire, vous dégagerez une problématique qui servira de guide à votre analyse, présentée sous forme de texte rédigé et organisé. Vous rendrez compte de votre réflexion en une composition structurée en hébreu.

2. Traduction

Version : Vous traduirez en français les premières lignes du document N°3 : de "כבן חמש עשרה הייתי..." à "חייטים נוקלים".

Thème : Vous traduirez en hébreu le document N°4 dans son intégralité.

Composition du dossier

Document N° 1 : אסף ענברי, הביתה, 2009

Document N° 2 : יעל נאמן, היינו העתיד, 2011

Document N° 3 : עמוס עוז, סיפור על אהבה וחושך, 2002

Document N° 4 : Marguerite Duras, *Un barrage contre le Pacifique*, 1950

*הסופר אסף ענברי נולד בשנת 1968 בקיבוץ אפיקים.

כשליסיה חזר מריגה, הוא קיבל מקלרה תיאור חי של הסצנה והבטיח שלא יחמיץ את יום ההולדת הבא של אורינקה. כשמלאו לה שנתיים הושכמה יום יום עם כל החצר בחמש וחצי בבוקר. הילדים הופשטו מכותנותיהם, קולחו, הולבשו, סורקו והושבו לאכול בשעה שש. בשבע הוציאה אותם הגננת לסוירים בסביבה, שנגמרו בדרך כלל בטיפוס אל ראש גבעה כדי לראות את הזריחה, להתפעל מהכנרת ולפתח סיבולת. ארוחת הצהריים (קציצה ותוספות) מוטטה את הילדים לשלוש שעות, וכשהתעוררו אחר הצהריים הוגש להם פרי והוקרא להם סיפור עם רוסי. לפנות ערב פוזרו לפגישה חטופה עם הוריהם, ופעמון היד של הגננת קרא להם לחזור הביתה בשעת ההשכבה. לפעמים ליווה הורה את ילדו להשכבה, ולפעמים נכנס הבן הבכור של הקבוצה לחדר התרבות, ניגש אל חבר השקוע בעיתון או בחישוב מסעו של צריח או פרש, וביקש: "תשכיב אותי".

האספה הוקיעה הורים שאפשרו לבתם לישון איתם בחדרם באחת השבתות. כשם שאיתמר היה הבן הבכור של הקבוצה, כל שאר הילדים נולדו לקבוצה והשתייכו לה. בכל פעם שנולד תינוק חדש, הציע מולה כמה שמות אפשריים, ונערכה הצבעה. כשנולדה בת למיטיה וברטה קריצ'מן בחרה לה האספה את השם נירה, וכשנולד בן ללוניה ופירה גלר בחרה לו האספה את השם דן, וכשהילדים גדלו והתחילו לדבר הם לא קראו להוריהם "אבא" ו"אמא" אלא "מיטיה" ו"ברטה", "לוניה" ו"פירה".

הילדות בחצר כנרת הייתה, מצד אחד, רוטינה נמרצת של השכמות, השכבות, חפיפת שיער עד הקרקפת, גזיזת ציפורניים עד הבשר, סיורים מחשלים והתייצבות שבועית על המשקל, שאם התברר בה חלילה שהילד איבד חצי קילו, הוא הולעט לאלתר בשתי קציצות כל צהריים. מצד שני, בפרצות הזמן שהותירה הרוטינה, שוטטו הילדים בחצר, התגנבו למחסנים, טיפסו על סולם השוכך לראות יונים דוגרות, נשאו את עיניהם אל ספינת הצפלין הגרמנית ששטה בשמיים כקישוא ענקי מפח, הלכו לדבר עם הסייח שנולד באורווה, ירדו לחפש סרטנים בין חלוקי החוף, פגשו על החוף את ילדי קבוצת כנרת וסחרו איתם בהוריהם: "אם תיתן לי לישון עם ההורים שלך, אני אתן לך לישון עם ההורים שלי".

אסף ענברי, הביתה, הוצאת ידיעות ספרים, 2009, עמודים 72-73

*הסופרת יעל נאמן נולדה בשנת 1960 בקיבוץ יחיעם.

דיברנו ברבים. כך נולדנו, כך גדלנו מבית החולים ועד עולם. אופקינו משונים ועקומים. מהרגע שהשתחררנו מבית החולים לא ניסו להפריד בינינו. אדרבא, חיברו, הדביקו, הלחימו. אבל הלחמת הביחד לא הייתה העיקר, גם אם לפעמים נדמה שזה העיקר, כשאנשים מספרים על ילדותם בקיבוץ. זה היה רק פועל יוצא של הניסוי בסוציאליזם (החלטה על הלינה המשותפת התקבלה ב-1918, וחלה על כל הקיבוצים, למעט כמה קיבוצים ותיקים – דגניה א', דגניה ב' ועין חרוד – שהתנגדו לה. ויתרו להם. דגניה היו שם קודם, עוד לפני השיטה והתקנונים).

הכוונה לא הייתה להלחים, אלא דווקא להפריד, להפריד את הילדים מכובדם המעיק של ההורים, מפינוקיהם ומרצונותיהם הנכפים על הילדים מהבורגנות הטבועה במשפחה. עולם ישן עדי יסוד נחריבה, וממנו יצמח כעוף החול עולם אחר, צודק ושוויוני. זאת הייתה הכוונה המוצהרת והתקווה לילד החדש שיצמח לאדם חדש. דברי הכיסופים של חלק מילדי הקיבוץ למשפחה שלא הייתה להם, הם כיסופים לרעיון שאין ולא היה לנו שום מושג עליו, כמו כיסופי היהודים בגולה לירושלים, נניח.

[...]

סיפורנו היה לכאורה עלילה בלבד. העלילה, שהיא השיטה, לא התאימה לילדים ולא למבוגרים. הורינו גרו מצדדיה, אנחנו מתחתיה. איש לא גר בתוכה, היא לא נועדה למגורי אדם, אלא לשאיפותיו ולחלומותיו. אבל הורינו ואנחנו ניסינו בכל לבנו לגור בתוכה, זה היה הניסוי. את השיטה שלנו אי אפשר היה לרצות. יראנו מפניה, ידענו שלעולם לא נשיגה. עבדנו אותה יומם וליל, הוותיקים (הורינו) במאות ימי החופשה שצברו להם, פרי עבודתם הבלתי נפסקת. ואנחנו בשדה, בחדר האוכל, בבית הילדים. בכל מקום.

לא ידענו כלום על חיי מבוגרים, לא על ערותם ולא על שנתם. המבוגרים סבבו בכדור ארץ נפרד משלנו.

[...]

חיינו ביקומים מקבילים, אנחנו בחברת הילדים, הורינו בוותיקים.

נענו בגושים גדולים, כמו להקות כנף, כמו עדרי זברות, תמיד בשתי קבוצות גדולות. למפגשים היומיים בחמש וחצי הלכנו כל הילדים ביחד, מלווים זה את זה לבתי ההורים הביולוגיים, ואחרי שעה וחמישים דקות, בשבע ועשרים, צעדנו בחזרה, על אותם שבילים, עם ההורים המחזירים אותנו לבתי הילדים.

ארוחת הערב שלנו הייתה בבית הילדים. שלהם בחדר האוכל. עוד לפני זה, כשרק נולדנו, הועברנו ישר מבית החולים לבית התינוקות, למטפלת התינוקות שחיכתה שם לאמהות. הן היו באות להניק ביחד, תמיד, באותן שעות. מניקות זו לצד זו. סנכרון השעות נועד להבטיח שלא יהיו ילדים שיקבלו יותר. לא פחות ולא יותר. גם להשכבות ההורים הגיעו בלהקות, ברבע שעה שהיה מותר. לא כולם היו באים. כי בכל בתי הילדים ההשכבות היו באותן שעות, וחץ מזה, רבים מהם היו עסוקים, בבניית הקיבוץ, בוועדות.

[...]

בשנת ה"ג חרגנו בפעם הראשונה מהקבוצה שאליה נולדנו ביחיעם ומהקבוצה שהולחמה אלינו במוסד מקיבוץ שמרת.

עד גיל שמונה-עשרה היינו יחד כל הזמן, בלימודים, בעבודה, בחברה ובתנועה. התפיסה של הקבוצה בקיבוץ השומר הצעיר הייתה שהחינוך לסוציאליזם מתחיל ישר מהלידה והוא אינו נכפה מלמעלה על ידי מבוגר (שכן אז הוא משחזר את יחסי הכפייה של ההורים עם ילדיהם ומאבד את השוויוניות). הכול התרחש באותה קבוצת גיל, ללא הורים וללא אחים מבוגרים או צעירים, ללא היררכיות. זה נקרא "קבוצת השווים".

הקבוצה היא כל הזמן וכל המרחב – עשרים וארבע שעות ביממה, מהקימה עד השינה, מבית התינוקות עד סוף כיתה י"ב.

הקבוצה היא לא כיתה, והמטרה היא לא לימודים. הכיתה והלימודים הם רק חלק מהאמצעים, הספורט, הנגינה, הטיולים, הצופיות, העבודה – הם אמצעים נוספים למימוש היצירתיות של כל אחד ולהגשמת הסוציאליזם. כל אחד עוזר לשני היכן שהשני פחות טוב.

המטרה לא הייתה לייצר אנשים זהים, אלא ליצור שוויון הזדמנויות שיצמיח את המרב מכל אחד בתוך הקבוצה.

Document N° 3

*הסופר עמוס עוז נולד בירושלים בשנת 1939, והתגורר בקיבוץ חולדה בין השנים 1954 ל-1985.

כבן חמש-עשרה הייתי בבואי לחולדה, כשנתיים אחרי מות אמי: חיזור בין שזופים, רזה רבע-עוף בין נערים ענקים רחבי-גרם, דברן לא נלאה בין ממעטים במילים, חרזן שירים בין פלאחים-בני-כורמים ובין רפתנים-בני-טרקטוריסטים. כולם, כל הנערות והנערים בני כיתתי החדשה ב"כיתות ההמשך" של חולדה, היו נפש בריאה בגוף בריא – ורק אני הייתי נפש חולמנית בגוף כמעט שקוף. רע מזה: פעמיים-שלוש הם תפסו אותי יושב בפינות נידחות של חצר הקיבוץ עם גליונות נייר וצבעי מים, מנסה לצייר אקוורלים. או מסתתר בחדר העיון החבו מרחורי מועדון העיתונים בקומת הקרקע של בית הרצל, וכותב ומוחק. עד מהרה נפוצה בחולדה שמועה מקרטיסטית שאני קצת קשור ל"חירות", שצמחתי במשפחה רוויזיוניסטית, אי כך נעשיתי חשוד בקיום קשרים עכורים עם הדמגוג המאוס מנחם בגין, ראש שונאיה של תנועת העבודה. בקיצור: גם חינוך עקום, גם גנים דפוקים ללא תקנה.

לא הועילה לי העובדה שבאתי לחולדה מתוך מרד לוחט נגד עולמם של אבי ומשפחתו, לא זקפו לטובתי את היותי "יוצא בשאלה" ממפלגת חירות, לא רשמו לי נקודות זיכוי על צחוק הפרא שלי באסיפת מנחם בגין באולם אדיסון: הילד האמיץ מסיפורי המלך העירום, דווקא הוא נחשד כאן, בחולדה, כסוכן מפוקפק מטעם החייטים הנוכלים.

לשווא ניסיתי להצטיין בעבודת השדה ולהתירשל בלימודים. לשווא נחרתי כאומצת בשר נא במאמץ להשתדף כמוהם. לשווא התגליתי בדיוני החוג לאקטואליה כסוציאליסט הכי סוציאליסטי בחולדה, אם לא בכל מעמד הפועלים כולו. מאום לא עזר לי: בעיניהם הייתי מין חייזר, זר ומוזר, ועל כן לא חדלו בני כיתתי לטרטר אותי שוב ושוב בלי חלמה כדי שאיפטר סופית מכל זריותי ואהיה כאחד האדם. פעם אחת שלחו אותי לרוץ לרפת בלי פנס בחצות הלילה, לבדוק ולשוב ולדווח אם אין שם במקרה איזו פרה מיוחמת הזקוקה בדחיפות לחסדי הפר. פעם רשמי אותי בסידור העבודה לעבוד בענף הסניטציה. ופעם אחרת נשלחתי לחצר משק הילדים להפריד בין זכרים לנקבות בכלוב הברווזיה: שלא אשכח חלילה מנין באתי, ושלא יהיו לי שום אי הבנות בשאלה לאן הגעתי.

*

אני, מצדי, קיבלתי הכול בענווה, מפני שידעתי שתהליך עקירת הירושלמיות שלי, חבלי הולדתי מחדש, בצדק הם כרוכים בייסורים. הצדקתי עליי את דין הטרטורים וההשפלות לא משום שסבלתי מאיזה תסביך נחיתות כי אם מפני שהייתי נחות: הם, הבנים המוצקים חרוכי האבק והשמש, והבנות התמירות עם הקוקו והסרפן, הם היו זמרת הארץ. מלח הארץ, אדוני כל הארץ. יפים כבני מרום, יפות כמו הלילות בכנען, נבנה-ארצנו-ארץ-מולדת, נהיה-כולנו-חלוצים-וחלוצות. כולנו – חוץ ממני.

כל כמה שלא השתזפתי, איש לא הלך שולל: כולם ידעו היטב – וגם אני ידעתי – כי אפילו כשעורי כבר נשדף והשחים סוף סוף, מבפנים אני נשארתי חיזור. כל כמה שאימצתי את כל שארית כוחותי על קידוש השם עד שלמדתי אי-כך להעביר קווי השקאה בשדות המספוא, לנהוג בטרקטור, לירות בלי להחטיא ברובה הצ'כי הישן במטווח הגדנ"ע, מתוך עורי לא הצלחתי בשום אופן להיחלץ: מבעד לכל רשתות ההסוואה שפרסתי על עצמי בצבץ הילד העירוני הזה, חלשלוש, יפה נפש, רגשן, פטפטן לא נלאה, מפנטז וממציא כל מיני סיפורים משונים שלא היו ולא נבראו וגם לא עניינו כאן אף אחד.

ואילו הם, כולם, נראו לי נשגבים: הבנים המגודלים האלה שהיו מסוגלים להבקיע גם ברגל שמאל גול ממרחק עשרים מטר, למלוק ראש אפרוח בלי למצמץ בעיניהם, לפרוץ בלילות למחסן האקונומיה ולשדוד ממנו מעדנים לקומזיץ. והבנות עזות הנפש שהיה בכוחן לצעוד שלושים קילומטרים ביום ולשאת על גבן בתוך כך תרמיל בן שלושים קילו, ולאחר מכן עוד נותר להן מרץ מספיק לרקוד עד לב הלילה, חצאיותיהן הכחולות מתעופפות במחול כאילו כוח המשיכה עצמו אינו מעז לחול עליהן, ואחרי כל המחולות הן הוסיפו לשבת עמנו במעגל עד לפנות בוקר ולשיר לנו תחת שמי הכוכבים שירים מכמירים, צובטי לב, שירים עד כלות הנפש בשני קולות, ובשלושה, שרות ונשענות גב אל גב, שרות ומפיצות סביבן קרינה חושנית תמימה וסוחפת, סוחפת דווקא מפני שהייתה כה תמימה, שמימית, כזמרת המלאכים לטוהר.

ודאי: אני ידעתי את מקומי. בל יגבה לבבך. אל תלך בגדולות. אל תידחק אל מה שנועד לגדולים וטובים ממך. אכן כל בני אדם נולדו שווים זה לזה, הלוא זהו עקרון היסוד שעליו מושתתים חיי הקיבוץ. אבל שדה האהבה שייך לאיתני הטבע ולא לוועדת השוויון. ובשדה האהבה, כידוע, רק לארזים נועדה השלהבת. לא לאזובי הקיר. אבל, כידוע, אפילו לחתול מותר להסתכל במלך. ובכן, הסתכלתי בהם כל היום וגם על משכבי בלילה, לאחר עצימת העיניים, לא חדלתי להסתכל בהם, ביפי הבלורית והתואר. ובעיקר הסתכלתי בבנות. מה הסתכלתי. נעצתי עיניים קודחות. אפילו מתוך שינה הייתי תוקע בהן עיני עגל כמהות ונואשות. אכן, ללא שום תקוות שווא: ידעתי כי הן לא נועדו לי. הם, הבנים, היו הצבי ישראל ואני – תולעת יעקב. הן, הבנות, היו הצבאות ואיילות השדה, ואני – התן הנידח המיילל מאחורי הגדר.

מתוך: עמוס עוז, סיפור על אהבה וחושך, הוצאת כתר, 2002, עמודים 569-571

Document N° 4

Suzanne et Joseph étaient nés dans les deux premières années de leur arrivée à la colonie. Après la naissance de Suzanne, la mère abandonna l'enseignement de l'État. Elle ne donna plus que des leçons particulières de français. Son mari avait été nommé directeur d'une école indigène et, disait-elle, ils avaient vécu très largement malgré la charge de leurs enfants. Ces années-là, furent sans conteste les meilleures années de sa vie, des années de bonheur. Du moins c'était ce qu'elle disait. Elle s'en souvenait comme d'une terre lointaine et rêvée, d'une île. Elle en parlait de moins en moins à mesure qu'elle vieillissait, mais quand elle en parlait, c'était toujours avec le même acharnement. Alors, à chaque fois, elle découvrait pour eux de nouvelles perfections à cette perfection, une nouvelle qualité à son mari, un nouvel aspect de l'aisance qu'ils connaissaient alors, et qui tendait à devenir une opulence dont Joseph et Suzanne doutaient un peu.

Lorsque son mari mourut, Suzanne et Joseph étaient encore très jeunes. De la période qui avait suivi, elle ne parlait jamais volontiers. Elle disait que ç'avait été difficile, qu'elle se demandait encore comment elle avait pu s'en sortir. Pendant deux ans, elle avait continué à donner des leçons de français. Puis, comme c'était insuffisant, des leçons de français et des leçons de piano.

Marguerite Duras, *Un barrage contre le Pacifique*, éditions Gallimard, 1950